
HÍD

XLI. évfolyam, 9. szám
1977.
szeptember

CSILLAGOS IDŐK VORÓS ÉKEZETTEL

Oratórium

DEÁK FERENC

TÉTELEK:

- I. Hangok a mélyből
- II. Szikra
- III. Az Ember háborúja
- IV. A Béke

(A szerző e művében felhasznál bizonyos motívumokat és részleteket Apoteózis című hasonló jellegű alkotásából, melyet 1969-ben írt pártunk ötvenedik évfordulója alkalmából.)

Újvidék, 1977.

I.

HANGOK A MÉLYBŐL

A Páriák Csoportja kék fényben. Lüktető, mély tónusú muzsika
 A Páriák lassú testmozdulatokkal követik a zenét. Helyükről kicsi lépésekben mozdulnak el, a vánszorgást jelképezik, aztán az összehangolatlan megállást. A muzsika lassan halkul, valami kivehetetlen suttogást hallunk helyette. Ebből alakul ki a töredékes beszéd, fejlődik ki aztán a szöveg ritmusa.

I. PÁRIA:

... mákszárteát a kicsinek ... kapálunk
 ... aztán szénaszedés ... harmaton ...

II. PÁRIA:

... csak dohányra ... mondta ... az se kell ...

III. PÁRIA:

... a kúria ... kegyelmes úrtól ... szép kisasszony ment el ...

IV. PÁRIA:

... csak az isp ...

V. PÁRIA:

... ispán urat ... de vadászni hívták ... a lány és a holdvilág ...

VI. PÁRIA:

... három harangszó ...

V. PÁRIA:

... három harangszó, három hulló csillag ...

IV. PÁRIA:

... százan is elmentek ...

III. PÁRIA:

... százan is elmentek, egy se talál haza ...

A Páriák Csoportja hegyével a közönség felé forduló szabályos háromszöget alkot.

II. PÁRIA:

... tizenöt születik ...

I. PÁRIA:

... tizenöt születik, három, ha megmarad ...

PÁRIÁK KÓRUSA:

VERITÉK-GYÖNGY
FÁRADT ARCON KIKÉL
LASSULÓ MOZDULAT
AKÁRHÁNYSZOR TÖRLI

I. PÁRIA:

Szép egünk
bő gabonáját
villámos aratók
épp most kaszálgatják!

PÁRIÁK KÓRUSA:

DRÁGA ÉK EZ
VÉSZES DIADÉM
GYERMEKKÉNT KAPOD
S VELE LESZEL
HÚSZ ÉVEDRE VÉN

II. PÁRIA:

Fordítva isten,
gulyakút és
árok,
fordítva zsoltár
és minden
imádságok!

PÁRIÁK KÓRUSA:

ÁGYBAN GYERMEK
GYERMEK MELLETT
ÁLOMADTA SZÉP
SZABAD RENDBEN
FÁRADTAN IS
MINDAHÁNY SZERETVE

III. PÁRIA:

Hajónk most épp
Nap-irányt halad,
fordul meg,
aztán félúton
akad!

Áramok jelzik:
minden zsilip
szakadt!

PÁRIÁK KÓRUSA:

CSÁKÓ FELHŐ PATAK
ALMA BÉKE ALMA
KENYÉR HARANG PARANCS
ESTI NÓTA PAJTA
CSILLAGNYÁJAT KÉSŐN
GYERMEKÁLOM HAJTJA

IV. PÁRIA:

Csatorna volt ez,
aztán bő folyam;
vörös-dagadtan
a partra feküdt.
Meleg, lüktető felhőket
egész a kék
tengerig vitt!

PÁRIÁK KÓRUSA:

VÖLGYBEN HŰS
BÉRCEN MÁR KEMÉNY DERŰ
ÉS A SZÉLES
LÉLEK

MIT SZÉGYEN

KÉSEI SARJÁBAN SE NYŰ

V. PÁRIA:

FEKETÉVEL...

VI. PÁRIA:

... feketével kötik fel kontyodat!

V. PÁRIA:

Feketével...

IV. PÁRIA:

Feketével sűrítik miseborodat!

III. PÁRIA:

Élettel...

II. PÁRIA:

... élettel toldják szép halálodat!

PÁRIÁK KÓRUSA:

HÁROMÁGÚ VILLA

I. PÁRIA:

Te jószágos isten!

PÁRIÁK KÓRUSA:

HÁROMÁGÚ EMBER

KALLÓDÓ EREJE

VI. PÁRIA:

Mindörökre, mindörökre...

PÁRIÁK KÓRUSA:

HÁROMÁGÚ HEGYRE

SARJÚSZÉNÁT SZEDNI

III. PÁRIA:

Félpatkót keresni, keresni...

PÁRIÁK KÓRUSA:

HÁROMSZÉRŰS

HOLDUDVARRA VINNI

HÁROMÁGÚ FÉNYBE

GYERMEKEDET VETNI

HÁROMÁGÚ MEGGYFA

VILLA UNOKÁJA

HÁROMÁGÚ ISTEN

HÁROMÁGÚ ÁTKA

IV. PÁRIA:

ÁLMODAT SZÜRD MEG

GÓLYÁT NE LÁSS BENNE

*I. PÁRIA:*Dalodat oldd fel,
napfény el ne érje!*V. PÁRIA:*Asszonyod árnyékát
nyessed rövidebbre!*III. PÁRIA:*Denevér-sikkantás,
huhubagoly szava;egymás bajaival
egymást sokszorozva!*VI. PÁRIA:*

Vadkörtefa alatt

sírni, dalolgatni...

vadkörtefa alatt

A kék fény hirtelen sárgába vált, kakuk-szó. A szabályos háromszög, amit a Páriák Csoportja alakított ki, most, mintegy varázslásra, felbomlik. Minden szereplő más-más pozícióban, más mozdulatba „kimerevítve” csak amikor szöveget mondanak, akkor változtatnak helyet és testpozíciót.

Éles, elektronikus hang szakítja meg a szöveg ritmusát. A hangra igen intenzív mozgás keletkezik a színpadon, közben a sárga fény neonfehérbe vált. A szavak most indulatosak, kemények, sokszor dühösek. A szövegmondó mindig előtérben!

darócba születni,
benne meg is halni...

I. PÁRIA:

Avas, penészes
tárnáid,
EMBER,
se életre,
de halálra se
visszhangoznak már!

V. PÁRIA

Botorkálj
gondolataid végtelen
pusztáin,
tested szikkadt
terein kilométeres
repedések!

II. PÁRIA

Szóljon zsigereid
egyforma zenéje!

III. PÁRIA:

Savas-lúgos
barlangjaidat
járd végig vakon!

IV. PÁRIA

Ósi hagyaték vagy,
nem tenyészet!

Dudva!

V. PÁRIA

Hova rakott le,
vermek ajándéka,
néma nyiroknak áldozata,
koptató szeleknek
árnytestű táncosa...

VI. PÁRIA:

Hova,
hova rakott le őköd?

IV. PÁRIA:

Ujjaid hegyén
ott még a vörös permet!

II. PÁRIA:

Fele ereidből,
 másik fele
 vérmezőkön termett!

III. PÁRIA:

Háborúztál is.
 Védteél,
 vagy támadtál
 mindig
 rosszul kiszemelt
 királyt és szentet.

I. PÁRIA:

Láttál őseid szemével
 sok feldúlt otthont,
 asszonyt
 és kertet!

V. PÁRIA:

S ha hozza a sors,
 mert hozza,
 ordítani se tudsz már:
 hangod is befelé terjed...

Ismét megszólal az az elektronikus hang, fémesen, keményen járja be a nézőteret, úgy-hogy a nézőtéren több helyen felszerelt hangszórók segítségével szinte „sétál” a teremben. Amíg ez a hang tart, a Páriák kivonulnak. A hang most lassan ritmust kap, visszatér a mű elején hallott lüktető motívum, abból épül fel aztán a koreográfiai betét zenei alapanyaga.

KOREOGRÁFIAI**RÉSZ:**

A recitativo mintegy kiteljesedését látjuk, azt tehát, hogyan mozdul meg, ébred az em-

beri eszmélet. Azt külön, hogyan hanyatlik vissza a nekibátorodó indulat minduntalan. A szerző e részt elsősorban úgy képzelte el, mint egy balettminiatűrt, mely nem a hagyományos megoldásokkal, hanem egész korszerű fölépítéssel játszaná rá a szöveg által föllállított, ott szándékosan zárt, formailag körülhatárolt tételre a „felszabadító”, de nem lezáró, megoldó játékbeli szinkópát.

II.

SZIKRA

Sötét színtér. Csend.
Pillanatnyira felvillan
egy-egy arc.

A fény hosszabban
rajtamarad a FEHÉR
I-en.

A fény most állandóan
a beszélők arcára vándorol.

FEHÉR I.:
Kormos koronájú ...

VÖRÖS II.:
Kormos koronájú,
eperszín dolmányú ...

KÉK I.:
Kormos koronájú,
eperszín dolmányú,
szederjes ajakú ...

VÖRÖS I.:
Kormos koronájú,
eperszín dolmányú,
szederjes ajakú,
ólmofogazatú ...

FEHÉR III.:
Kormos koronájú,
eperszín dolmányú,
szederjes ajakú,

ólomfogazatú,
vas-töltött bokájú . . .

VÖRÖS III.:

Kormos koronájú,
eperszín dolmányú,
szederjes ajakú,
ólomfogazatú,
vas-töltött bokájú,
acélbordázatú . . .

KÉK II.:

Kormos koronájú,
eperszín dolmányú,
szederjes ajakú,
ólomfogazatú,
vas-töltött bokájú,
acélbordázatú,
hollótollazatú . . .

KÉK III.:

Hollóröptű,
hollótollazatú . . .

VÖRÖS II.:

Hollóröptű,
hollótollazatú,
tizenhat . . .

FEHÉR II.:

Kaszálgató kegyenc!

VÖRÖS I.:

Tizenhat,
tizenhét,
tizennyolc,
tizenkilenc!

MIND:

Kaszálgató kegyenc!!!

VÖRÖS I.:

Tudok a fényről!!!

FEHÉR I.:

Kormos koronájú!

FEHÉR II.:

Eperszín dolmányú!

Teljes fény egy pillanatra. Fejfény ismét csak a beszélőkre.

Fergeteges gyorsasággal egymás után mondják a szöveget.

FEHÉR III.:
 Szederjes ajakú!
 KÉK I.:
 Ólomfogazatú!
 KÉK II.:
 Vas-töltött bokájú!!!
 KÉK III.:
 Acélbordázatú!
 VÖRÖS II.:
 Hollóröptű!
 VÖRÖS III.:
 HOLLÓTOLLAZATÚ!
 VÖRÖS I.:
 TUDOK A FÉNYRŐL!
 A mocsok alatt,
 a kószáló bűzön túl,
 a rothadó húson,
 feldúlt kerteken,
 el nem fogyasztott mérgen,
 nem csókolt kedvesen,
 látatlan gyermekén,
 főbelövetéseken túl
 ÉN TUDOK A FÉNYRŐL!!!
 VÖRÖS I.:
 Szemem nem látta,
 bőröm nem itta,
 fogam nem villogtatta,
 hajam nem rejtegette,
 de TUDOK róla!!!
 FEHÉR I.:
 Kormos koronájú...
 FEHÉR II.:
 Eperszín dolmányú...
 FEHÉR III.:
 Szederjes ajakú...
 KÉK I.:
 Ólomfogazatú...
 VÖRÖS I.:
 GYÖNGYFORGÁCS!!!
 Itt a tenyeremben!

Rövid csend. Szenvedélyesen mondja tovább a verset.

Lélegzetnyi szünet. A fejfény, ahogy VÖRÖS I. beszél a FÉNYRŐL, kitágul, befogja előbb őt, aztán átterjed társaira is.

A többiek rossz igeként ismétlik szövegüket, mire a fény ismét leszűkül csak a VÖRÖS I.-re.

VÖRÖS I. széttárt karokkal, ünnepélyesen kiált fel.

Ismét szélesedik a fény
kör ahogyan vallanak a
FÉNYRŐL.

Üstökös gyalulta
ránk a végtelenben!
FÉNY!!! FÉNY!!!

VÖRÖS II.:

Járt vak szememben,
vak, pokolmély veremben!
Járt perzselő árama
csontjaim szivacsos,
omló tárnáiban!

KÉK I.:

Kérdezz istent,
háborút, királyt
és felcsert!

Kérdezz féllábú,
hibbant obsitost!

Kérdezd mind, kit
ismeretlenül s ártatlanul
a túloldalról megöltem!

A fényben én csak *azért* nem hittem!!!

FEHÉR I.:

Előbb gyöngyházzsín,
aztán rétegző patyolat!

VÖRÖS III.:

Lüktető, gyűrűző,
örvénylő lég,
egybegyűjt virágot,
lepkét, fényes esőt,
óvatos havat!

KÉK III.:

Szavaim gypjában
védem, melengetem.

KÉK II.:

Ököllet nem nyitod meg
zárját,
erőszakkal gyémántkemény,
naptól védett
örök kapuját...

FEHÉR III.:

Erőszak megöli!

FEHÉR I.:

ERŐSZAK TAGLÓZZA!!!

VÖRÖS III.:

Szavam házában

van a nyoszolyája!

VÖRÖSEK KÓRUSA:

TÖRD KETTÉ HÁNCSAT SZABADON

KÉRD VISSZA MÉCSED HATALOM

PIKKELYÉT SZÓRD SZÉT SZANASZÉT

SZEMÉT ÓVD MEG LESBŐL

NYILAZÓKTÓL

KÉKEK KÓRUSA:

A KOR EL NEM VETÉLHET

SE TÉGED

SE FÉNYES GYERMEKED

LÁNGVIZÉBEN

FÜRÖSZTI

EDZI MEG

A PÁRIÁK NÉPE FRISS

ÉRTELMEDET

VÖRÖSEK, KÉKEK, FEHÉREK KÓRUSA:

Sarjad a vetés lábatok alatt,

a parázsmag lassan megdagad.

Szikhantok tarkója elpattan, reped:

várhatod, világ, az új aratókat!

KÉK I.:

Mekkora az út

a gyökértől

az égig?

KÉK III.:

Hajszálerekben

miként lüktet

az áram?

Hogyan perzsel a

piros szín,

ha tenyérbe öntik?

FEHÉR II.:

Pattan a rugó

s mit rákapcsoltak,

tehetetlen.

Villódzó, előbb csak apró jeleiben felsejlő muzsika. Erre az alapvetéltre épül majd később a koreográfiai részlet.

A muzsika lélegzetnyire felerősödik, de azonnal helyet ad a folytatózó szövegnek.

Belehanyatlik
 az űrbe.
VÖRÖS I.:
 A szikra nem féreg,
 hogy lassan eméssze meg
 a lomha anyagot!
 A szikra
 idegről pattan el,
 kemény vetése a tűznek!!!

A zene ismét, most erősebben jelentkezik, pár másodperccel tovább van jelen, hogy aztán kiúszva helyet adjon a szónak.

FEHÉR III.:
 Epidermiszeden
 millió árokban
 forog, sistereg
 a gránát.
 Emelgeti
 millió patáját
 e fene rúgós ló!

VÖRÖS II.:
 A válasz
 HARC
 HARC
 REVOLÚCIÓ!!!

A zene most az egész teret betölti, villongását követve, darabos léptekkel távoznak a szereplők, s megjelennek a koreográfiai betét szereplői.

KOREOGRÁFIAI RÉSZ:

A SZIKRA tételét a már előre jelzett zenei motívumokra előbb kevésbé, majd egyre pontosabban összehangolt mozdulatsorokkal kiteljesíteni. Rendkívül fontos, hogy kiemeljük: a szikra jelenléte tulajdonképpen a majd később mindent összefogó ESZME, a hatá-

rozott és szerencsésen, de elsősorban tudatosan összesített akarat ELSŐ komplett jelképe. A játék, a tánc itt sem zárhatja le a szövegbeli kérdésegységet, jóllehet ott is csak épp hogy kinyíltott.

A tánc, a koreográfiai rész két percben kell, hogy megtegye azt, amit szavakban csak sejtettek az előző részben. A táncosok szírénahangra távoznak egyetlen pillanat alatt.

A szírénazúgás alatt a színpadon, nézőtéren át-átsikló fénypászták sorjáznak.

A reflektorfény erősen oldalról fogja a színen elhelyezkedetteket. Mozdulataikban a rémület kövesedett meg.

FELSÉGESEK (hangszóróból):

KI LÁTTA A FÉNYT?

PÁRIÁK KARA:

A fényt!!!

KÉKEK KARA:

ITT VAN!!!

VÖRÖSEK KARA:

Ki nem olthatja senki már!!!

FEHÉREK KARA:

Hallomásból csak...

FELSÉGESEK (hangszóróból):

Ám ki látta?

PÁRIÁK KARA:

MINDAHÁNYAN!!!

Rövid szünet, néhány puskalövés. Csend. A Páriák Csoportjából ketten lehanyatlanak.

Erősebb puskaropogás.
A Páriák Csoportjából
egy ismét elesik, a többiek
hátrálnak.
Most gépfegyvertűz,
mindnyájan meghátrálnak.
Csend.
Még néhány távoli lövés,
és minden elcsendesedik.

VÖRÖSEK KARA:

Szikra!!!

SZIKRA:

Érdemetek vagyok!!!

KÉKEK KARA:

Hasíts utat!!!

SZIKRA:

Vár a robbanóanyag!

Vár, hogy mindörökre

szétlökjem a rossz falakat!!!

FELSÉGESEK (hangszóróból):

TÜZ!!!

FELSÉGESEK (hangszóróból):

TÜZ!!!

FELSÉGESEK:

KI LÁTTA A FÉNYT?

VÖRÖS II.:

Kétéltűek nem leszünk!

VÖRÖS I.:

Ki látta a FÉNYT?

FEHÉREK KARA:

Délibáb volt,

a nyári lég

könnyű játéka!

KÉKEK KARA:

Láttuk

két sortűz között!!!

Ki él, benne megmaradt!

VÖRÖS I.:

Egy pillanatra csupán,

két lövés között. De végre igazán!!!

PÁRIÁK KARA:

Nem Kánaánt,

csak napnak

igaz támadatját!!!

VÖRÖS II.:

Ma minden megfontolandó!

FEHÉR II.:

Álomból minden éjjel száz,
de életünk csak egy van!

KÉK III.:

Nem együtt,
sok ösvény —
külön-külön...

SZIKRA:

Vegyél fel a sárból,
végy magadhoz,
míg el nem veszíted
hangod,
míg össze nem téveszted

az égtájakat,
míg emlékezeted
őrzi a tűz

örök ábrázatját!

VÉGY MAGADHOZ!!!

SZIKRA VAGYOK!!!

KÉK I.:

A kapu elsötétül...

KÉK III.:

Volt-e ott kapu egyáltalán?

PÁRIÁK KARA:

Ismét csak nem a Kánaánt!

Egy megosztott falattal
bevárni a magas, déli órát!!!

VÖRÖS I.:

És most ismét
körbe-körbe,
önmagunkat jól bezárva,
külön kétely,
külön remény,
külön béke,
külön már tán nem is látszik:
ki a szent és ki a gyáva!!!

Repülőgépzúgás „jár-ja” körül az egész termet, a már előbb megjelölt hangszórók segítségével.

Most megszólal az a tiszta zengésű kürtszó, amely a továbbiakban is mindig az egyesítő erőt, az igaz szót, a mélyen egyéni emberit, a közösségi szellemet jelképezi. A kürtszóra csak a VÖRÖS I., VÖRÖS II. és a Páriák Csoportja vált olyan testhelyzetet, amely magabiztosságot, reményt és bátorságot sugároz.

Repülőgépzúgás, ám most egész raj zúg el, majd bombarobbanások rázzák meg a termet Fényvillanások a teremben és a színen.

Ismét megszólal a kürt, a Vörösek feltámogatják az idővel elesett Páriákat; FEHÉR III is ott van a szorosan fölzárkózott csoportban, idelép KÉK III. is. SZIKRA az élen. A kürtszó most induló szerű zenébe olvad át, anélkül, hogy tiszta, mindent átható hangjából valamit is vesztené. A zene első

VÖRÖS II.:

Éjszakából éjszakába;
egyre nagyobb, egyre nagyobb ez a lárva!

PÁRIÁK KARA:

Továbbra se a Kánaánt!

Hítves mellett

csendes szívvel

csak egy jó nap nyugodását!!!

FEHÉR I.:

Tehetsz-e becsületedből
más gyarlóságához?

KÉK II.:

A becsület színe kék!

Csak a kékhez tehetsz belőle!

VÖRÖS III.:

A tenger színe vörös,

nem fáj neki a hegyek bánata!!!

KÉK I.:

A becsület színe kék!

FEHÉR II.:

Fehér!

És miénk ez ősök jussán!!!

futamai alatt a szereplők visszavonulnak, megjelennek a koreográfiai rész előadói.

KOREOGRÁFIAI RÉSZ:

A fölkelés, a harc, az első győzelmek, aztán a veszteségekből minduntalan megújult erővel talpraálló vörös erő szimbólumsora kell hogy szóljon arról az időszakról, amely történelmünkben a legáldozatosabb, legkimerítőbb és leghősiesebb volt. A kürtszó hangja soha, egy pillanatra nem veszti jellegét és jelentőségét. A balettminiatűr három percig tart, ismét csak nyitva hagyja az előző szövegrészben felvetett tételt.

III.

AZ EMBER HÁBORÚJA

VÖRÖS V.:

Mozgasd meg a köveket,
a csillámot, palát, gránitot!
Motozd meg az erdők lombját,
Cédrusok zöldfekete gyászát kémleld,
patakok jeges vizét szűrj meg,
törd ketté a kapott falatot!
Virrasszad napokig a dögöket:
most mindenből kikél
ellened a gyűlölet!
Ez a pillanat,
ez a perc meg nem ismételhető!
Mire aludnál rá egyet,
elfut öt emberöltő!!!

PÁRIÁK KARA:

Testedből hidak,
alatta vad áramok nyargalnak!
A nap, az éjszaka szomjas:
vért! Csak VÉRT!!!
A tekintetedből,
azért légy nyugodt,
az egész teremtés ért!!!

VÖRÖS III.:

Tenyeredből gyermekek s őzek,
ha enni, inni kérnek,
jegyezd meg:
ők még senkitől se félnek!

I. PÁRIA:

Vánkosom sose volt,
állva aludtam,
akár
az erdő, vagy a ménék.
Igen, a ménék:
zabot, háborút,
kehet
és szemük közé
szekercét
mindig talpon állva nyertek!

VÖRÖS IV.:

Ahogy itt állok strázsát,
az üszkös gerendák alatt,
hírét találok az ősznek;
hírét az otthoni szüretnek.
Annak, hogy odahaza várnak.
Aki otthon maradt, most fél,
ahogy kedveseink nem magukért félnek.
Hírét nézem az ősznek, ahogy visszafordul,
száll, akár a madár — délnek!

VI. PÁRIA:

Nem tudom, miért...
Talán, mert két roham között
az otthoni kép, akár derűben
a gyümölcs, megért...
Este van, s ilyenkor

mindenki a holnapra készül.
 Matat a mama, készíti ezt-azt.
 Így van ez most is valahol:
 a gyermek ást, az öccs szeme tágul,
 benne a maradók irigysége, s az,
 hogy most neki már semmit nem mesélnek.
 Így van ez most is valahol,
 ám én itt vagyok egyedül,
 romos falak között, nekem már
 megérkezett a holnap:
 felkelek, s megyek neki
 a fekete, lucskos őszi szélnek...

VÖRÖS II.:

Intézem, amit lehet...
 az újszülött gyerekek
 valahonnan tejet,
 mert elapaszt minden forrás
 és szíve az anyáknak.

III. PÁRIA:

Egy szippantás még
 és a szám nedvétől kialszik a tűz.
 Végigégett még egy.
 Még egy a sok száz közül.
 Nem gondolok semmi másra,
 csupán, hogy ez is egy a sok
 száz közül.
 Arra se, hogy tán ez volt az utolsó...
 Most eldobom, és rá se lépek,
 ne gondoljam, hogy elaludt végleg...
 Csak ismétlem magamban, hogy: nem félek,
 nem félek!!!

VÖRÖS I.:

Százezer részre pattan most az anyag, lelkét,
 velejét a korom befedi;
 céltudatosan lapul meg a sejtben a nyirok,
 s a szem holtában is félti a Napot,
 az ég asztaláról a kristályt leszedi,
 mert másznak az ízelt lábú, vad rovarok...

Repülőraj zúg át a
 termen, bombarobbaná-
 sok. Szereplőink sor-
 sukba teljesen beletö-
 rődve, sztoikusán vise-
 lik sorsukat: ez a há-
 ború, ez az élet és ha-
 lál ideje.

Ismét a kürtszó, erre
 gépfegyvertűz minden
 irányból.

A kúrtszó most más helyről jelentkezik, erre ismét gépfegyvertűz Mintha üldöznék a kúrtszót, ám hiába, az minduntalan másik helyről jelentkezik.

III. PÁRIA:

Nézed?

Hát nézd csak,
figyeld, ahogy

homlokomon párát ver a kín!

Nézd. Ezt az egyet megteheted...

Mert én helyetted is

talpra állok,

helyetted lélegzek

el-elfúlva,

gyomromban az ólom,

amit helyetted is kaptam.

Én, tehelyetted is!!!

Te majd moziba mégy,

lánnyal gondozott parkba...

Hallgatod, hogy énekelnek

békében a madarak.

Én most, helyetted is

gyilkos

jánosbogarakat lesek,

és utolsó erőmmel

ügyeskedek, hogy

elkerüljenek.

Én tehelyetted

is... mert én ITT

vagyok, s te már rég ezen túl!

Felettem épp most jár az éjféli,

s te még meg se születted.

Ezért, te énhelyettem

semmit ne tegyél

soha!

A te szabadságod, én legjobban

tudom: NEM ROMANTIKA!!!

Gépfegyvertűz.
A kürt megszólal.

VÖRÖS I.:

Most szép, büszke páfrányon csörtetek át...
Holnap koszorúba vagy csokorba fogják,
ahogy ez már szokás...

Várom, hogy a hold fölvilanjon
és kiöntsem fegyverem tüzét.

Csörtetek tovább a kövér páfrányon át
és mélyen magamba szívom ezt a jó, nyers
szagot...

Erről jut eszembe: ma pont húszéves vagyok!

V. PÁRIA:

Bombarobbanások.
A kürt szava egész
közélről.

Boldogulsz-e, kisfiam, valahogy?

Anyádnak mindkét keze oda...

Fogóddz a tárgyakba, lépés lépés után,
megy majd valahogy.

Járni én már nem taníthatlak:

puszta otthonunkban neked már csak a
tárgyak maradtak!

Gépfegyvertűz.

VÖRÖS I.:

Csak a pillanat.

Ez: most várom be,
s utána pillám bezárja.

Ez a határ, mely a kettő között van...

Ez, amely oly rövid,

szűk, iszonyatosan egyforma...

S ebből a folyamatosság:

a tervek

s már a kész tetek...

Itt, a kettő közt találsz meg,
ahogy megrekedtem.

A hang, amely félig elröppent,

másik fele valahol a tudómben maradt...

Bár ennél több is van az emberben,
fene tudja, mi...

Előbb volt, mint ez a perc,

s később, mint a következő...

Ne haragudj, hogy butaságot beszélek,

de így van ez itt, mikor pórázon

tart

a pillanat,

Puskalövés. Csend.

Kürtszó.

Gépfegyvertűz.

Omló házak robaja, ge-
rendák törnek recsegve
ketté, bombák robban-
nak.

csak azt mondhatom, amit megenged.

Szeretném, ha nálam lenne

a fényképed.

Ó, ne gondoldj semmi rosszra,

én ebben a pillanatban még élek,

én ebben a pillanatban még él...

V. PÁRIA:

Az ERŐSZAKKAL NINCS PÁRBESZÉD!!!

Kezedben virág, könyv, piacoskosár

és Ő odaáll!!!

ÉS NINCS PÁRBESZÉD!!!

Hogy beszéljek én gyermekemről,

háborúról, igazságról, sorsról, kegyeletről?

Én már szavak nélkül is elmondtam mindent.

Se bennem, se kívülem semmi gyanú...

Egyszerű léghiány, vákuum...

Jön a kegyetlen gyalu,

sikolt alatta az anyag.

Tudom, mi lesz belőle,

tudom, kinek dolgozik a mester.

A szög mellett, aztán, ha leszegezük,

kissé megreped. Csomós a fa,

egy darabka lepattan...

Ezen aggódok én, lám,

a deszka anyagán.

Se bennem, se kívülem semmi nem maradt,
nem feddem magam.

A koporsóban, ahol a fiam,

ott az én mindenkori szavam.

Ne kérdezze senki tőlem

a kedves halott nevét:

erőszakkal szemben

ilyen a párbeszéd.

Robbanások zaja, gép-
fegyvertűz, a kürt túl-
harsogja a háború za-
ját. A kürt egész ki-
emelkedik a zajból, az
halkul, a kürtszó is-
mét zenekari muzsiká-
ba ágyazódik anélkül,
hogy jelentőségét és

jellegét vesztené. A győzelem lesz a következő zenei és balettrésznek az alapmotívuma.

**KOREOGRÁFIAI
RÉSZ:**

A győzelem euforikus, mindent átjáró tánca következik.

IV.

A BÉKE

A NAGY KÓRUS:

Törd ketté háncsát szabadon!
Kérd vissza, mécsed hatalom!!!
Véredben béke, nyugalom!
Tegnap a holnap gyökere,
házadnak derű a teteje!
Békénknek fája: SZABADSÁG!
Ágára hintát kössetek:
ringassa kicsinyek kacaját!
komoly derűdben ne feledd
a kántáló, vészes tüzeket!

I. FIATAL:

Hallgasd a csendet,
tanuld meg fontos
tartozékait!

II. FIATAL:

Énekben gyöngyös kacagás,
álomban zöld, éltető permet.

III. FIATAL:

Kezed munkájában
a teremtő mozdulat!

IV. FIATAL:

Házadban sok egybehangzó
magán- és mássalhangzó!

HÁROM KOVÁCSOK:

HÁROMSZÁZAT KEMÉNY AKARATTAL
MÉG VAGY SZÁZAT MÍG A VAS
KI NEM HŰL

HÁRMAS PENGÉSNEK
BECSÜLETTÉTELE
MÍG EDZŐVÍZBE HÁROMUNKKAL
MERÜL

IV. FIATAL:

Amikor a nővér
a foglyokórházban
azt a masnit
a leiratás szokásos
mozdulatával úgy odakötötte
a vaságy végére,
amikor a ritka vizit
már csak gyógyulóknak szólott,
amikor a dárdavég lassan s véglegesen,
ott a lapocka alatt, ölni készült,
JÖTT A TAVASZ!

És ez a TAVASZ
azóta nagy buzgalommal
bontogat,
a világon szerte,
sokszínű
szalagcsokrokat!

HÁROM KOVÁCSOK:

HÁROM CSENGÉS EGY DARABBÓL
RÖPPEN

ÖREG KOVÁCS NEM ERŐBŐL ADJA
A KÖZÉPSŐ MEG LEGJOBB ÉVEIBŐL
VAKMERŐ VAD A SEGÉD PÖRÖLYE
TŰZ

VAS

IFJÚSÁG EGYMÁST OSTROMOZZA

V. FIATAL:

Hogyan legyen a szó,
e kicsiny párarezgés,
hogyan legyen villám,
kova, fergeteg és izzó magma?
Magam helyett állítanám oda,
a büszke Hadseregbe,
de olyan legyen, mint a konok őszanyag: -
lényegében soha semmi meg ne rongálhassa!

VI. FIATAL:

Legyen tiszta,
 értse, aki veszi,
 akár az, ki építőanyagként
 a KÜSZOBHÓZ adta!

VII. FIATAL:

Értse a *szót*, ne magát a nyelvet,
 miből, anyámnak hála, most ily szépen
 összeáll.

Értse, aki veszi, aki átlép rajta:
 se betű, se jelzék, se fajta,
 az EMBERSÉG az, mi tettünket lényünkkel
 összeadja!

VIII. FIATAL:

Így leszünk mi vérségi, örök kapocsban,
 így hordjuk eleven, vörös csobogásban
 a történelmet!

Ide felzárkózik minden ismert és ismeretlen
 [hős,
 szétszórt csontjából belénk süt a foszforos ige!
 És itt van, itt velünk,
 minden, még meg nem született

[nemzedékünk:
 mi szeretetben osztódva emlékezünk!!!

HÁROM KOVÁCSOK:

KÖZÉPSŐ KOVÁCSNAK ÜLLŐ LETT A
 [SZÍVE

ARRA VER ÉS AZT VISSZA IS

[HALLGATJA
 KERÉKSZEG VAGY TENGELY
 ABRONCS MEG FESZES PÁNT
 MÁR NEM A KÉSZÍTMÉNYÉT
 ÖNMAGÁT VALLATJA

IX. FIATAL:

Most még fiatalok a csillagok este,
 magukat csodálják kutató szemünkben,
 most van igaz íze a fészülő légnek,
 az izzó s jeges pólusok benne összeérnek!

HÁROM KOVÁCSOK:
 ÖREG KOVÁCSNAK BÖLCSESSÉG A
 [KARJA
 NEM ERŐVEL MUNKÁLJA A VASAT
 IZZÁSÁT ISMERI BŐRE ALATT ÉRZI
 TÜZES CSATORNÁK
 ÉGŐ EREZETEK
 ÖSSZHANGJÁT AKARJA
 ÖREG KOVÁCSNAK
 NÓTA A PARANCSA

I. FIATAL:

Ha csak kimondom: május!

Nem érzem.

Én ott látom inkább

nevezetlenül

lombhajatokban, ahogy

naptámadatkor madárhangra rezdül!

II. FIATAL:

Ott van friss reggeleken

udvarra kifutó,

táncos,

kevély csikón!

Villámló szórén a Nap

üli meg.

Ismeretlen sírokból,

mit az idő

a földdel egybedöngölt,

gyógyító füvek élén

nehező harmatbegyek!!!

HÁROM KOVÁCSOK:

A LEGKISEBB KOVÁCSNAK IGAZ

[HÁBORÚJA

SZENVEDÉLYES KALAPÁCSA HANGJA

NÓTÁHOZ IGEN

DE RÁCSHOZ NEM ADJA

II. FIATAL:

És most ismét a régi kérdés:

hogyan legyen

az ember szava

tégla,

Az intim beszédet lassan feloldja a „szélesebb”, elkötelezettebb és valamelyest „konkrétabb” muzsika.

tonnás kődarab,
vagy bizalmas kötőanyag?

III. FIATAL:

Törték a lelkedet,
csontjaidat szedték
pokol mozsarába.

Hintették a pernyét,
hintették hiába . . .

IV. FIATAL:

Ha legvégül mégis
JÓ szavakat lelünk,
méltót az EMBERHEZ,
MŰHÖZ s a jobbik világhoz,
egyszerű beszéddé

álljon össze rendben;
tető legyen, enyhely,
kabát legyen,
gémberedett lábra
megálmodott cipő!

V. FIATAL:

S ebből fakad majd
milliók között a
nyelv nélküli
megértő, békés
párbeszéd!

HÁROM KOVÁCSOK:
GÖRGŐ INDULATTAL
FÉKES RAJONGÁSSAL
NEM ÁMULÓ
ÁMULDOZÁSSAL

VI. FIATAL:

Láttunk mi madarat:
szabadító kézből
égyvilágba röppent.

VII. FIATAL:

Kövülete hullt le . . .

KÓRUS:

ÉGTEK ITT ASZTAGOK
BÖMBÖLT VESZŐ GULYA
HALAK TANYÁJÁBAN

HASAS AKNA FÉSZKELT

VIII. FIATAL:

Tanyáról tanyára
szállott fehér galamb...

KÓRUS:

SZÁLLOTT VÉRES VÉRCSE!!!

IX. FIATAL:

Szállott fehér galamb!!!

KÓRUS:

LASSAN JÖTT A BÉKE

I. FIATAL:

A mindörökre béke!

KÓRUS:

SE BETŰ SE JELZÉK SE FAJTA
AZ EMBERSEG AZ MI TETTŰNKET
LÉNYÜNKKEL ÖSSZEADJA

II. FIATAL:

Száll a fehér galamb.

III. FIATAL:

Csillagos időknek...

IV. FIATAL:

... vörös ékezetét...

V. FIATAL:

... viszi a csőrében...

VI. FIATAL:

... tanyáról tanyára,

világról világra!!!

HÁROM KOVÁCSOK:

IDEGENBEN

ITTHON

LELASSULÓ IDŐT

IZZÁSIG HEVÍT FEL

VII. FIATAL:

Béke.

KÓRUS:

Túl a tengernyi véren!!!

VIII. FIATAL:

Túl a tengerkéken!

KÓRUS:

TÚL MINDEN SZÍNEKEN!!!

IX. FIATAL:

Virág

I. FIATAL:

Tűz

V. FIATAL:

Élet

III. FIATAL:

Csend

KÓRUS:

CSEND ÉS CSEND ÉS CSEND

Itt kezdődik az oratórium gondosan egybehangolt, három egyenértékű kifejezőeszközzel megvalósított zárórésze. Egyetlen közös motívuma a tánc, a mindenkit egybefogó körtánc.

A továbbiakban a Kórus számára kijelölt szövegrész vonatkozik a Három Kovácsokra is. (A Kórust tulajdonképpen a kilenc fiatal képezi!)

(Erőteljesebb szövegmondás!)

KÓRUS:

DOBBANTS!!!

I. FIATAL:

Még léptektől meleg nyomokon!

KÓRUS:

DOBBANTS!!!

V. FIATAL:

HOGY SZOMSZÉDOD FÜRTÖS

[DOBOGÁSÁT

VISSZAHALLJAD!!!

KÓRUS:

DOBBANTS!!!

II. FIATAL:

EZ AZ A SZÓ!

KÓRUS:

MILLIÓSZOR VISSZAHANGZÓ!!!

VIII. FIATAL:

DOBBANTS!!!

KÓRUS:

EZ AZ A SZÓ!!!

IV. FIATAL:

DOBBANTS!!!

KÓRUS:

ÖSSZETARTÓ IGAZ IDŐT ÁLLÓ IGAZ
[SZÓ!!!

(Vége)